Sisäministeriö LAUSUNTO SM2016-00276

PO Koivu Virpi(SM) 26.05.2016

Viite

Asia
EU/OSA; Lakivaliokunnan kuuleminen 27.5.2016 klo 9.15; U 13/2016 vp (ECRIS)

Asia: U 13/2016 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (kolmansien maiden kansalaisia koskeva tietojenvaihto ja ECRIS)

Lakivaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä, joka koskee komission ehdotusta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi. Sisäministeriö on aiemmin toimittanut asiantuntijalausunnon lakivaliokunnalle 30.3.2016. U-jatkokirjelmään liittyvässä perusmuistiossa tuodaan esiin tärkeimmät muutokset, joita puheenjohtaja esittää direktiiviehdotukseen. Suurin muutos on ehdotus keskitetystä osumatiedonhakujärjestelmästä, joka tarkoittaisi komission ehdotuksesta poiketen uuden EU-tason keskusrekisterin ja indeksin luomista.

Sisäministeriön aiemmassa asiantuntijalausunnossa on korostettu tarvetta tarkastella komission ehdotusta henkilötietojen käsittelyn kriteerien valossa, ottaen myös huomioon perusoikeuksien suojaa koskevat vaatimukset, erityisesti siltä osin kuin ehdotuksessa esitetään sormenjälkitietojen indeksihakua. Sen lisäksi, että kaiken henkilötietojen tulee olla tarpeellista ja oikeasuhtaista, arkaluonteisia henkilötietoja koskevat tiukemmat henkilötietojen suojaa koskevat vaatimukset. Nämä kriteerit tulisi huomioida edelleen säädösehdotuksen käsittelyssä riippumatta siitä, minkälaiseen tekniseen ratkaisuun päädytään. Aiemmassa lausunnossa on myös tuotu esiin tarve tarkastella, missä määrin kolmansien maiden tunnistamistarpeet sormenjälkitietojen osalta olisivat saavutettavissa hyödyntämällä olemassa olevia järjestelmiä, joihin on jo investoitu huomattavasti. Jos sormenjälkitietojen indeksoimiseen direktiiviehdotuksessa kuitenkin päädytään, on tärkeää, että tekninen toteutustapa on mahdollisimman kustannustehokas. Kustannustehokkuuden näkökulmasta on siten hyvä, että komission ehdotuksen rinnalla on tarkasteltu muita toteutustapoja, erityisesti keskitettyä järjestelmää. Puheenjohtaja on myös päätynyt esittämään keskitettyä järjestelmää. Tätä ratkaisua puoltaa erityisesti se, että kulut vaikuttaisivat jakautuvan tasaisemmin ja keskitetty järjestelmä tulisi kokonaisuutena EU:n jäsenvaltioille edullisemmaksi. Ero hajautettuun ratkaisuun verrattuna vaikuttaisi olevan huomattava.

Keskitettyyn ratkaisuun liittyy kuitenkin useita tietosuojaan ja tietoturvaan liittyviä kysymyksiä, joihin tulee kiinnittää erityistä huomiota neuvotteluissa ennen lopullisen kannan muodostusta puheenjohtajan ehdotuksesta. Nämä kysymykset liittyvät erityisesti siihen, että keskitetty ratkaisu tarkoittaisi uuden henkilörekisterin ja keskitetyn indeksifiltterin perustamista, jolloin direktiivissä olisi tarpeen säätää keskitetyn rekisterin sisältämien henkilötietojen käsittelytarkoituksesta ja tietojen poistamisajoista. Keskitetyn järjestelmän lisäksi tulisi huomioida se, että sormenjälkitietojen on sijaittava myös jossakin kansallisessa sormenjälkitietokannassa, jonka jälkien osumahakuja keskitettyyn indeksiin tehdään. Tällä hetkellä Suomessa ei tallenneta systemaattisesti rikoksesta tuomittujen sormenjälkiä, vaikkakin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) 2 luvun 2 §:n nojalla on mahdollista tallentaa rikoksesta epäiltyjen sormenjälkien lisäksi rikoksesta tuomittujen henkilöiden sormenjälkiä tuntomerkkitietoina poliisiasiain tietojärjestelmään. Käyttötarkoitussidonnaisuus kuitenkin rajoittaa näiden henkilötietojen käyttöä. Neuvotteluissa tulisikin pyrkiä siihen, että ratkaisu rikosrekisteritietojen, ml. sormenjälkitiedot, luovuttamisesta toiselle jäsenvaltiolle tehtäisiin aina siinä jäsenvaltiossa, jonka viranomainen on alkuperäinen rekisterinpitäjä. Neuvotteluissa tulisi myös pyrkiä siihen, että tietojen poistamisessa noudatettaisiin tiedot

luovuttaneen jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä säädettyjä henkilötietojen poistamisaikoja. Lisäksi tietoturvan osalta olisi syytä huomioida sormenjälkitietojen luonne arkaluonteisina tietoina, mikä edellyttää korotettua tietoturvan tasoa järjestelmältä, ottaen myös huomioon, että EU:n virastoja koskee eri tietosuojasääntely kuin jäsenvaltioiden viranomaisia. Rekisteröityjen oikeusturvaan olisi myös syytä kiinnittää huomiota.

Puheenjohtajan esitystä, joka koskee keskitettyä järjestelmää, voidaan kannattaa Suomen kannan mukaisesti siitä huolimatta, että se ei poistaisi tarvetta kansallisiin järjestelmämuutoksiin. Erityisesti sisäisen turvallisuuden edistämisen näkökulmasta olisi kuitenkin tarpeen varmistaa, että mahdollinen uusi järjestelmä ei hidasta jo vireillä olevia järjestelmien kehittämissuunnitelmia, mukaan lukien erityisesti SIS II -järjestelmän kehittäminen liittämällä siihen AFIS-sormenjälkitoiminto.

Lisäksi ennen lopullisen kannan muodostamista on syytä arvioida direktiiviehdotuksen ja sen täytäntöönpanon vaikutuksia kansallisten viranomaisten toimintaan, mukaan lukien kustannusvaikutukset. Keskitetty ratkaisukaan ei poista kansallisia kustannusvaikutuksia. Poliisin näkökulmasta on huomioitava, että erityisesti jos ehdotuksen täytäntöönpano laajentaisi poliisin velvollisuutta tallentaa sormenjälkitietoja kolmannen maan kansalaisten sakkoasioissa, sillä olisi merkittävä vaikutus poliisin työprosesseihin ja laitehankintoihin.

LIITTEET

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi